

ARISTOTEL, Ἀθηναίων πολιτεία 2 0,5 : ἔτι δὲ πρότερον τῶν Ἀλκμεωνιδῶν Κήδων ἐπέθετο τοῖς τυράννοις . . .

Gornji Aristotelov podatak predstavlja malu sintaktičku zagonetku jer se može tumačiti na dva načina:

1. Da je i prije, tj. prije Klistena, jedan od Alkmeonovaca, po imenu Kedon, napao tirane. U ovom bismo slučaju u genitivu Ἀλκμεωνιδῶν imali genitivus partitivus.

2. Da je prije nego Alkmeonovci (treba shvatiti: prije bitke kod Lipsidrija) napao tirane neki Kedon. Sada imamo u genitivu Ἀλκμεωνιδῶν genitivus comparationis.

Koje od dva tumačenja pogađa ono što je Aristotel želio kazati na tome mjestu? Wilamowitz¹ misli da je Kedon morao biti glavom prisutan kod pijanke kad je počašnica u njegovu čast bila ispjevana. Kedon ne daje utisak ugledna čovjeka, jednakopravna ostalim učesnicima pijanke, nego naprotiv daje utisak obična čovjeka kojemu je zbog njegove sposobnosti i hrabrosti dozvoljen pristup u društvu. Prema Wilamowitzu, dakle, Kedon nije Alkmeonovac. Po takvu bismo shvaćanju u genitivu Ἀλκμεωνιδῶν imali genitivus comparationis koji je zavisan od priloga πρότερον. Tako su taj genitiv shvatili i preveli Ferrini², Kaibel — Kiessling³, a komentiraju ga kao takvoga i Hude⁴ i Stoschek⁵.

Čini se da na navedenom mjestu bolje i točnije pogađamo Aristotelovu misao ako genitiv Ἀλκμεωνιδῶν tumačimo kao genitivus partitivus. U prilog takvu shvaćanju govori više činjenica. Prije svega, želeći utvrditi prave razloge Klistenove popularnosti i uspjeha, Aristotel u glavi 20,4 kaže izričito ovo: κατασχόντος δὲ τοῦ δήμου τὰ πράγματα Κλεισθένης ἡγεμὼν ἦν καὶ τοῦ δήμου προστάτης. αἰτιώτατοι γὰρ σχεδὸν ἐγένοντο τῆς ἐκβολῆς τῶν τυράννων οἱ Ἀλκμεωνίδαι καὶ στασιάζοντες πρὸς αὐτοὺς τὰ πολλὰ διετέλεσαν. Aristotelovo se pričanje produžuje i neposredno na gore navedeni tekst bez ikakva prekida slijede sporne riječi: ἔτι δὲ πρότερον τῶν Ἀλκμεωνιδῶν Κήδων ἐπέθετο τοῖς τυράννοις, διὸ καὶ ἦδον καὶ εἰς τοῦτον ἐν τοῖς σχολιοῖς:

¹ *Aristoteles und Athen*, I, 38, bilješka 20.

² Aristotele, *La costituzione degli Ateniesi*, Milano, 1893.

³ Aristoteles, *Schrift vom Staatswesen der Athener*, II Afl., Strassburg, 1891.

⁴ *Aristoteles der Staat der Athener*, II Aufl., Leipzig—Berlin 1916.

⁵ Aristoteles, *Staat der Athener*, Kommentar, Münster, 1929.

ἔρχει καὶ Κήδωνι, διάκονε, μὴδ' ἐπιλήθου,
εἰ χρὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οἰνοχοεῖν.

Odmah na tekst pjesme počašnice u Kedonovu čast nastavlja Aristotel u glavi 21. ovako: διὰ μὲν οὖν ταῦτας τὰς αἰτίας ἐπίστευεν ὁ δῆμος τῷ Κλεισθένει.

U neprekinutom, dakle, Aristotelovu pričanju navode se stvarni razlozi zbog kojih se narod uzdao u Klistena, koji je bio rodom Alkmeonovac. Tu je u prvom redu od velike važnosti obitelj Alkmeonovaca jer je riječ samo o njoj. Aristotel nam objašnjava da su Alkmeonovci bili nepomirljivi protivnici tirana, a da ta njihova slava ne potječe tek od Klistena, spominje nam u vezi s njim i njegova prethodnika Kedona. I nadalje, držimo da je počašnica u čast palih Alkmeonovaca i njihovih pristaša kod Lipsidrija (gl. 19) u uskoj vezi s počašnicom u čast Kedonu. Kao što su pjevali u čast Alkmeonovcima onu prvu počasnicu, tako su i ovu drugu pjevali u čast Kedonu koji je za Aristotela svakako Alkmeonovac. Osnova, naime, Aristotelova izlaganja u gl. 19. i 20. jest izgon tirana i u vezi s tim isticanje obitelji Alkmeonovaca kojima pripada glavna zasluga za uspjeh pothvata.

Budući da su oba spomenuta poglavlja zapravo neka vrst uvoda u reforme koje je proveo Klisten Alkmeonovac, Aristotel je za ilustraciju te znamenite obitelji nastojao skupiti u tzv. uvodu sve podatke o njima. Neobično bi bilo da je usred teksta, koji govori samo o jednoj znamenitoj obitelji, Aristotel ubacio podatak koji se ne odnosi na tu moćnu atensku obitelj.

Moglo bi se pomisliti da bi Aristotel bio ispred genitiva Ἀλκμεωνιδῶν umetnuo broj εἷς, da je stvarno držao Kedona „jednim“ od Alkmeonovaca. Ova pretpostavka ne bi bila sasvim uvjerljiva jer nalazimo vrlo mnogo primjera istih genitiva bez atributa εἷς, kao npr. Tukidid, VI, 3: Συρακούσας δὲ . . . Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν . . . φησιε . . . Herodot, VI, 127: ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης.

Pripominjemo da o Kedonu inače ne znamo ništa više od onoga što o njemu govori počašnica i što Aristotel dodaje. Ako se vijest o Kedonu i shvati kao Aristotelova tvorevina, napravljena na temelju počasnice, opet ni to ne može dokazati da Kedon nije za Aristotela jedan od Alkmeonovaca. Prema tome πρότερον trebalo bi shvatiti kao vremenski prilog sa značenjem „u pređašnje vrijeme“, a Ἀλκμεωνιδῶν kao genitivus partitivus. Tako su taj genitiv shvatili i preveli Mathieu — Haussoullier⁶ i Niko Majnarić⁷, a to na prijepornom mjestu, kako se nama čini, pogađa bolje Aristotelovu misao.

Zagreb.

M. Sironić.

⁶ Aristote, *Constitution d'Athenes*, Paris, 1930.

⁷ *Aristotelov Ustav atenski*, Zagreb, 1948.

RÉSUMÉ

M. Sironié: ARISTOTE, ἸΑθηναίων πολιτεία 20,5:, ἔτι δὲ πρότερον τῶν ἸΑλκμεωνιδῶν Κῆδων ἐπέθετο τοῖς τυράννοις. . . .

L'auteur de cet article essaie de résoudre le problème suivant: le génitif d' Aristote ἸΑλκμεωνιδῶν doit-il être interprété comme un génitif partitif ou comme un génitif comparatif. D'après l'opinion de l'auteur plusieurs arguments prouvent qu'il s'agit d'un génitif partitif.

Dans son chapitre 20,4 Aristote dit: κατασχόντος δὲ τοῦ δήμου τὰ πράγματα. . . . τὰ πολλὰ διετέλεσαν.. Le texte continue ainsi: ἔτι δὲ πρότερον. . . . ἀνδράσιν οἰνοχοεῖν. Après la chanson en l'honneur de Kédon dans le chapitre 21. Aristote dit: διὰ μὲν οὖν ταῦτας τὰς αἰτίας ἐπίστευεν ὁ δῆμος τῷ Κλεισθένῃ. Dans son exposé ininterrompu Aristote énumère les raisons pour lesquelles le peuple avait une confiance absolue ne Clithène, membre de la famille des Alcmeonides. Dans le passage cette famille prend un rôle de premier plan et Aristote parle seulement d'elle.

La base de l'exposé d'Aristote dans les chapitres 19 et 20 est l'expulsion des tyrans et la glorification de la famille des Alcmeonides qui avait le plus grand mérite dans le succès de l'entrepris. Les deux chapitres forment une sorte d'introduction aux réformes de Clithène dont Aristote parle dans le chapitre 21. Pour mieux illustrer les mérites de la famille des Alcmeonides Aristote en fournit dans son „introduction,, toutes les preuves.

L'interprétation du génitif ἸΑλκμεωνιδῶν comme un génitif partitif n'est pas gênée par le fait qu' Aristote devant ce génitif n'ait pas employé le mot εἰς, parce que dans les textes de Thucydide VI, 3: Συρακούσας δὲ . . . , Ἀρχίας τῶν ἸΑρακλειδῶν. . . , ᾤκισε. . . et d'Hérodote VI, 127: Ἐκ δὲ Θεσσαλῆς ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης, etc. on trouve le même génitif partitif sans εἰς.

Après son analyse l'auteur conclut que πρότερον doit être interprété comme un adverbe de temps avec la signification de „dans le temps passé“ et ἸΑλκμεωνιδῶν comme un génitif partitif, parce que dans le passage en question la fonction du génitif partitif explique mieux la pensée d'Aristote.